

# Lo Catalanista

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director. | Los originals no 's tornan.

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ  
Calderón, 36.--Teléfono, 186.

Representació Administrativa á Barcelona  
Llibreria de Alvar Verdaguer Rambla Mitj, 5

## PREUS DE SÚSCRIPCIÓ

|                                |                |
|--------------------------------|----------------|
| Sabadell. . . . .              | 2 rals al mes. |
| Fora. . . . .                  | 8 » trimestre. |
| Un número sol. . . . .         | 0'20 ptas.     |
| Anuncis á preus convencionals. |                |

## AMOR DE PÀTRIA

Quantas vegadas los eselats d' amor á la Pàtria saben imposarse ab sa grandesa! Y quantas vegadas també aquestos purs efluvis nos fan plorar llàgrimas de impotencia!

Llàgrimas d' impotencia, porque nostres mes vius desitjos foren veurer en cada cor un altar ahont s' hi venerés á la Pàtria, en cada inspiració una oda á la Pàtria, en cada sentiment una mica tant sols de fé pera creurer ab la grandesa de la Pàtria.

Perxó, cada volta que una bona nova 'ns ve á sorprendrer, sentím irissarse nostre cor y 'ns afanyém á ferla pública.

Parla 'l telégrafo «Catorce noyas rumanas foren citadas devant lo tribunal d' Hermanstadt, acusadas d' haber torbat l' ordre públich quan se vejé 'l procés del *Memorandum*, pera portar llassos tricolors (colors nacionals de Rumania) ab la inscripció; *Tot per la nació*. Las expresadas catorce noyas se presentaren en la sala del tribunal portant los mateixos llassos perquin se las processava, lo qual produhí grandiosa estupefacció entre 'ls magistrats (que á no duptar confonían l' atreviment ab l' amor á la Pàtria) y ressonaren atronadoras salvas d' aplausos per part del públich, format en totalitat per rumans.

En l'interrogatori y ab una enteresa desussada contestaren que consideravan com una injuria causada per las autoritats magyars á la Transylvania ja que en contra totas las prohibicions aquells llassos eran los de sa única pátria y que ellas jutjavan com un deber y un gran honor lo portarlos en tots temps. Aquestas paraulas, ditas respectuosas pero virilment, produhiren delirant entussiasme en lo públich, y gendarmes y magistrats se sorprengueren tant, que no sabent com proseguir lo procés ho telegrafaren al ministre de Justicia, lo quin encara no ha contestat.

Heus aquí una prova d'amor á la Pátria, un esclat de llivertat del poble rumá que no 's vol veurer solts més al jou d'Hungria; heus aquí com sos fills reclaman sa personalitat.

¡Quin goig dona veurer en aquestos temps de feblesa y lassitut, l'esperit d'un poble que recorda son passat y reclama sos drets indiscutibles! Com debían batre los cors dels desventurats rumans al escoltar sa heroyca defensa y ab quins ulls de despreci habían de mirar als magistrats hungars, aterrats, confosos devant l'irissat espectre de la Transylvania defensant sa autonomia!

Y no es allí tant sols ahont l'esperit de llibertat, l'amor de Pátria 's manifesta ab totas sas grandesas; tots los payssos que tenen dignitat, los que senten correr per sas venassanch no prostituida furgan pera eixir á la llum del dia. Mireu á la católica Irlanda, gireu los ulls á Suecia y Noruega y Boenia y Polonia, que totas volen esser lliures.

Y mes ensá, esguardeu fit á fit las regions espanyolas, las mes desgovernadas del mon, y las veureu neguitosas pera emanciparse del padraestre Madrit que 'ls hi ha robat costums y lleys, que 'ls hi ha malmés totas las fonts de riquesa.

Galicia y Catalunya, Basconia y Navarra, fins Castella, totas, totas desempolsan la història de sa antigor, senten renaixer l'amor á la Pátria y senten fam y set de personalitat. Es que comprenen á la *petita pátria*, petita d'ambicions y concupiscencias y á la *pátria gran*, gran d'impuresas com lo temps ha vingut á demostrar ab sa balansa suprema.

Perxó cada esclat d'entussiasme de las petitas pátrias nos dona mes dalit pera continuar la nostra obra del renaxement de

la personalitat catalana y ab entussiasme afegim nostre aplauso al dels rumans, per la guspira d' amor que envers sa Pàtria representa. Nos recordém los catalanistas de que 'l nostre renaixement comensá per la Poesia, que es la encarnació de la essència del amor, y ereyém que aquest sentiment ha de portarnos al bé que somiém per Catalunya ja que la nostra exclusió del concert dels pobles grans y lliures tingué per fonament l' odi de rassas. Ara veyeu si pobles constituïts d' aquesta manera poden mantenirse vius.

Y no som egoistas perxó, sinó que desitjém també las demés regions espanyolas, que tots los pobles del mont tingan lo que volem per Catalunya, aixó es, fesomia propia ab armonia á sa historia y civilisació.

Lo desbordament d' amor al terror, á la petita Pàtria ja ningú pot deturarlo, s' ha l lensat als quatre vents y s' ha mantingut mes viu y mes intens á cada volta. Llohat sia 'l senyor que ve á repartir entre nosaltres los fruyts de sa sobirana Justicia.

F. DE LA M.

## SECCIÓ POLÍTICA

Tancadas las Corts y havent marxat de Madrid la major part de diputats y senadors, lo govern fusionista s' ha comensat á entretenir en la formació dels pressupostos.

Passada aquella efervescencia patriòtica de demanar tothom economies, com solen passar aviat tots los capritxos y novetats d' aquella gent que no agafan may res en serio, lo primer que trobem al examinar lo resultat del Consell de Ministres dedicat al pressupost de gastos, es la seguretat del augment ab que aquest va á presentarse.

Lo ministre de la Guerra per un cantó, lo de Marina per l' altre y 'l de Foment per torna, ja tenen resolt l' augment, dissimulantlo sols pera guardar las formas.

Los militars, aprofitantse de la pujada de 'n Canalejas, apretan qu' es un gust y molt será que no surtin ab la seva.

Y es inútil que algú s' escarrashi fentlosi entendre la tonteria y 'l poch patriotisme de sos propositos.

Tal com varem quedar á Melilla quedarém sempre, si no 's prenen resolucions ben radicals y d' altra mena.

Pero aneu losi ab rahonaments als que pretenen posarse las calsas dels governs espanyols que no mes resultan energichs y tossuts ab los infelissos contribuyents que ab beatitut se deixan expremere.

\* \*

Y com ja se sap alló de *no me toque V. la Marina*, surt també 'n Pasquin reclamant augment de gastos en lo seu pressuposit y faginli un nús á la cua.

Encara 'l ministeri de Marina, menos mal.

De tots ells es sense dupte qui mes ha demostrat lo reproductius que son los fondos que en lo seu ram s' invertexen.

Vegis sino lo resultat de la enorme suma de 250 millions de pesseta s que s' invertiren pera la famosa esquadra.

Quatre esguerosos mal xipats y lo demés..... encara ho buscan.

Naturalment que si ho comparem ab Fransa resulta que ab menos millions han pogut presentar una de sas millors esquadras, enveja y honra de nacions civilisadas.

Mes á que parlar de Fransa si segons lo *Diario de Barcelona* que tan se 'n preocupa, practicant alló de fixarse en la palla en l' ull del pròxim y no veurer la viga en lo seu, es un pays que camina á passos de gegant á la seva perdició.

La qüestió es que en lo Ministeri de Marina no hi haigi miseria.

Aixó 's deixa pels contribuyents.

Vingan millions y á derrotxarlos.

El mar ray que es tan fons y no dexa rastre.

\*

\* \*

Y si 'ns anessim fixant ministeri per ministeri tot ho trobariam per l' istil.

Per tot arreu, desordre y anarquia gastos en excés, sous de Xauxa y com á resultat final campí qui pugui.

Los politichs centralistas no es tan per orgas; ells no s' amohinan de franch.

Per axó 's veu sempre que al revés de tot lo mon, comensan ells per arreglar lo pressupost de gastos, sense saber ab quins ingressos contan.

Qui mes qui menos, lo primer que pensa en aquets cassos es saber ab que conta pera calcular sos gastos mes imprescindibles.

Els ab aixó no s' hi amohinan.

La qüestió es gastar diners y endevant las atxas. Es lo que deuen pensar:

¡Mientras hi haigín *paganos* porque amohinarse!

## LA ESCOLA TÉCNICA INDUSTRIAL

### II

#### MES CONVENIENCIAS. NECESSITAT

Varem dir en nostre anterior article que l' avens es font de vida y signe de prosperitat y benestar del poble que té la sort de possehirlo.

¿Quin dubte hi ha? ¿Nó hem vist nosaltres com progressivament, citant com á cás práctic, s' han anat substituhint los talers á má per mecánichs á calcas, per talers inglesos y alemanys engullats més tart, per belgas, etc., suprimint treballs corporals, instituhint setmanals fixos, donant més medís al obrer perquè pogués mes descansat instruirse y gosar de moltes mes comoditats y esbarjos que no sos pares?

Tant de bó que al anarse reformant lo treball y 'l modo de viurer, una institució, una verdadera Escola s' hagués preocupat de posar al obrer al nivell del avens relatiu, á bon segur que actualment no 's trovaria nostra industria prostergada; quin dubte hi ha que entre nosaltres hauria florit

algun Jacquard y no 's donaria 'l llastimós espectacle de contemplar las cuadras de talers, assortiments y aparells, plenas de maquinaria extranjera, y si alguna porta 'l nom d' algun constructor del pays no es mes que l' aplicació d' invents estranjers recopilats en una máquina aqui construida, quan no la fidel cópia, model per model, d' alguna d' extranjera! A existir una Escola existirían talleres de maquinaria genuinament sabadellenca, ja que no aceptém ni en principi que nostra classe industrial siga de pitjor condició intelectual que la extranjera.

Se visita una tintoria y ni anilinas, ni glicerinas, en fi, rés, tot, tot s' importa á nostra ciutat esceptuant cantitats relativament petitas d' ácid cloridrich ó muriátich, sulfat y de sosa y alguna altre escassa materia que s' elabora á Sabadell. A existir una Escola existirían laboratoris, no mancarian fábricas de productos químichs; sino establertas y enrobustidas de moment, no hi ha dubte, que 'ls que á n' aquest ram se dediquesin procurarian los medis pera crearlas y vigorisarlas.

Parlém dels aparells. Desgreixadoras antiguas y netejant ab savons de sosa que atacan considerablement á las actuals materias colorants y á las fibras texils, que com es sabut, á Alemania ahont la qüestió d' aparell está molt estudiada, emplean potassas.

Los raigs solars descoloreixen los tons de las pessas en los estricadors al ayre lliure y 'l dia que plou ja no 's pot aixugar. (S' ha d' advertir que algun industrial prová de tenir máquina d' estricar y tingueren que desmontarla, puig los hi ocupaba molt lloch y solsament rebían pessas quan plovia. Apart també que era gran inconvenient lo trovarse instaladas dintre la població, essent la majoria dels aparells montats abaix al riu.)

¿A qué exposar mes flaquesas, si de flaquesa pot calificarse l' esperit apátich que envers los coneixements técnichs ha vingut imperant desde la empena del progrés en la industria llanera?

Are vé 'l primordial assumpto pera la defensa de la Escola Técnica Industrial y del cual parteix lo nostre afany pera instituhirla. Deixém apart la *conveniencia*, com hem anomenat per distingirla de la *necessitat* de crear la Escola y fixemnos en aquest últim punt responent á la pregunta: ¿es necessari establir en nostra ciutat una Escola Técnica Industrial?

Si, fíns prescindint del bé moral ó *conveniencia* que á Sabadell pogués reportar, y examinantlo baix lo punt de vista pura y simplement material ó de *necessitat*.

¿Créu algú que la pahorosa crísis cada dia mes creixent que 'ns flagella, que si no s' atura acabarà irremisiblement ab la nostra industria, hauria arribat al escandalós límit actual, si una Escola Industrial, si 'l tecnicisme hagués aplicat desde antich sos verificadors principis?

Sens esser profetas podém assegurar que nó, podém afirmar sens temor d' equivocarnos que 'l que al revés opini, no coneix gens ni mica las qüestions industrials, que las desconeix per complet.

No ha faltat, com may faltan, qui, ficantse en terrenó per éll vedat, hagi assegurat que la causa primordial de la crisi que travessém es la sobrança de producció. Semblant asseveració se refuta per si sola al repassar solsament las estadísticas y al contemplar que Tarrasa, Alcoy, Bejar y Sabadell produheixen no mes que próximament per la tercera part dels que de panyo poden vestir-se. Perque es sabut que la cotoneria mes espavilada y desperta que la industria llanera ha invadit ab imitacions certs articles que corresponian á la llaneria y 'ns ha prés bona part de mercat. Tot cara a cara y per conquista del saber. ¿Hauria succehit si nosaltres no haguessim dormit la son dels justos, apoltronats dintre una esfera que aixamplaba son cercol, pero que nosaltres hi restavam sumorts y sens mourens de nostra petitesa? Nó, y mil voltas nó, abaratint per medi de la perfecció certs articles, lo cotó no 'ns els hauria suplantat, com no hauria fet la fabricació inglesa y francesa en l' article fi si quan comensá á importarse haguessim estat á la mateixa altura de perfeccionament, que hi hauriam estat si estudiat haguessim, donchs provas palpables ha donat Catalunya de tenir fills de clar talent y de gènit empenedor. (1)

Fins are, y gracias á Déu que hi son, no hem tingut assortiments pera l' estam, que com es sabut, eram tributaris d' aquesta imprescindible materia de Roubaix ó de Bradford ó de Tourcoing; y encare donemne las gracias á casas francesas é inglesas que foren las primeras en establir los assortiments, quan vejerén, com també ho vejerem nosaltres; que 's tractava de realisar importants y profitosos negocis. ¿Perqué no ho comensá cap sabadellench tot y preveyentho? Perqué, y que 'ns permetin nostres compatricis, la petitesa es filla de la ignorancia, y en conseqüencia 'l més fort, lo més valent es lo qui sab mes.

Vé l' altra objecció á la crisi que travessém, y es de que Espanya es pobre.

Aquest assumpto 'l tractarém en lo vinent article y procurarém anar cohibint nostres demostracions fins á dintetisar lo conjunt de la Escola Técnica Industrial.

J. C.

(1.) Es d' advertir també que l' actual acumulació d' existencias de pessas en nostres magatzems, prové en gran part la crisi del comerç de Cuba, puix tots recordém que fa uns dos anys que no podiam donar l'abast als patens perque teniam quasi tota la maquinaria ocupada ab los casimirs de Cuba. Allavors se provehi de mes maquinaria, vingué sobtadament una crisi, ensopgantse ab la que ab tota la forsa s' estengué per la Peninsula y l' abstenció de compres dels comerciants tant d' aquí com d' Ultramar ocasiona la forta sotragada de nostra industria. Mes la crisi de l' Habana fou momentanea com se vá veient, y 's restabliran las relacions d' avants, ja que las Antillas espanyolas son ricas per sos productes naturals; y en quant á la del Pays pot dirse que no ha de durar gayre, donchs s' ha iniciat una corrent regeneradora de proteccionisme que vé destinada á donar l' empena, á destronar als governs indignes, lladres per excelencia, que han sigut la corch l' agricultura é industria patrias.

## Conferencia pública del «Centre Català»

Lo dissapte dia 29 de Desembre passat, tingué lloch en los Salons del «Centre Català» la *Conferencia Pública* à càrrech del President de la Secció d' Agricultura, Industria y Comers d' aquell «Centre», don Enrich Durán y Folguera.

Una hora avans de l' anunciada pera comensar la *Conferencia*, era ja molt gran la afluencia de gent que acudia á pendrer lloch, y á las 9 en punt era ja del tot impossible poguer entrar en lo Saló, tant es aixís, que sense por d' equivocarnos podem assegurar que era major lo número de las personas que tingueren de entornarsen per trovar plens los Salons que no pás lo número dels que tingueren la sort d' ocupar un lloch y poguer sentir lo conferenciant.

A las 9 y cinch minuts ocupava la presidencia don Anton de P. Capmany, assentantse en los sitials del estrado don Joseph Anton Planas, com á President del Gremi de Fabricants, varias representacions de diferentes societats de Sabadell y uns quants individus del Consell General del «Centre Català».

Tan prompte com lo President doná per comensada la Sessió, inmediatamente fou concedida la paraula á don Enrich Durán, qui ab la serenitat d' ànim que té ben acreditada y ab veu clara y fentse sentir molt bé de tothom, doná comensament á sa *Conferencia* en la següent forma:

«Compatricis: Si lo «Centre Català» á dintre de las sevas doctrinas es la societat mes indicada de Sabadell pera sortir continuament á la defensa dels interessos morals y materials de Catalunya, ab mes motiu, ab mes fundada rahó, aquest «Centre» deu haver de surtir á la defensa dels interessos locals y sobre tot, quan aquestos interessos se trovan, desgraciadament, amenassats per una pavorosa crísis, presentantnos á nostres ulls lo terrible espectacle d' haver de contemplar sense trevall un crescut número de personas de la classe obrera.

No procedint aixís, lo «Centre Català» se assemblingaria á aquellas donas batxilleras de vehinat, que tot preocupantse dels assumptos de las casas del devant, olvidan las atencions que deuen á lo seu marit, descuidan los cuidados dels seus fills y de sa propia casa; abandonan, en una paraula, las sagradas obligacions de la familia.

Sabadell no marxa bé, Sabadell sofreix una traidora malaltia, Sabadell necessita que los bons fills se'n preocupin: Parlém, donchs, de Sabadell.

Pero avans d' entrar en materia, permeteume que vos faigi una important aclaració. Quant en una familia hi régna lo mal estar, lo mal viurer, la falta d' armonia y un gran recel dels uns als altres, moltas vegadas serveix com un gran remey dir tota las veritats per amargas que sigan en un sol dia, y en un sol moment se desahoguen los

individuos que componen aquella família, quedant las cosas en lo seu lloch y renaixent la tranquil·tat y la pau d'aquella casa. Vull dir ab aixó, senyors, que jo vinch completament decidit y disposat á dir las veritats per amargas que sigan, y toquin á qui toquin, desde 'l més gran al més petit, pero consti, que al parlar aixís, no es lo méu ánim l' ofendre á determinadas personalitats ni determinadas casas. Jo, senyors, no vinch á desunir, ben al contrari, jo desitjo agermanar tots los elements, per lo tant jo no vull ofendre á ningú particularment, pero considero que las veritats s' han fet necessaries y vinch disposat á dir las en bé de la causa patriótica que m' proposo defensar.

Senyors, diu lo tema de la meua Conferencia: *Causas que motivan la crisi de la industria llanera de Sabadell y especialment la falta de treball pera la classe obrera. Medis práctichs pera millorar la situació de las clases industrials.*

Es una creencia que á Sabadell ha fet molts prossélits entre la opinió pública lo pensar-se que l' actual crisi de nostra industria prové del excés de producció, y aixó senyors, es un error dels mes grans.»

Lo senyor Durán ab alguns datos bastant interessants demostra á la concurrencia com realment y col·locant nostres productes no solsament á las regions espanyolas sino que també á nostres possessions Ultramarinas, la industria llanera pot fer treballar tota la maquinaria adquirida fins avuy y sempre suposant que los governs espanyols, no conseguixen lo plantajement d'aquells funestos tractats de comers que tan entusiasmats tenian al senyor Moret y als seus satélits.

Segons opinió del conferenciant tampoch aquesta crisi en las actuals circumstancias deu atribuir-se á la competencia extranjera, donchs queda ja ben demostrat que no solsament per la puja de las tarifas del arancel, sino que á causa també de la puja dels cambis, unas y altrás circumstancias nos favoreixen avuy y nos posan bastant á cobert de Inglaterra, Alemania y Bélgica, en lo ram de panyeria.

Afirmá lo senyor Durán que una bona part de nostre mal estat es motivat per la terrible crisi que sofreix la agricultura espanyola á causa dels mil y un disbarats que venen cometent d' alguns anys en aquesta part los governs parlamentaris que nos administran, y respecte á aquests desgoverns al calificarlos aixís lo senyor Durán, diu textualment en aquesta part del seu discurs:

«Aquest es un mal que no 'l tindriam si tots los que m' escoltéu y tots los demés espanyols los haguessin tractat sempre ab despreci y seguint la nostra línia de conducta veuríam com no medrant aquesta gent la nació espanyola se trovaria avuy en un estat mes florent y no coneixeriam aquesta falta de diner que s' observa per tot arrén. Pero jo, senyors, no he vingut avuy á fer regionalisme; torném donchs á parlar de las calamitats del nostre poble.»

Continúa dient, lo conferenciant, que éll te la convicció de que si 'l pays millorava tampoch Sabadell milloraria, ja que en 'l concepte del

senyor Durán degut á la forma y manera ab que procedeixen amos y trevalladors, la industria llanera aniria de mal en pitjor lo mateix en épocas bonas com en épocas dolentas.

Segueix dihent que moltes circumstancies produheixen una sola y poderosa causa, la mes terrible, la mes dolenta ó siga la falta de unió en totes las classes socials á dintre de Sabadell y un egoisme refinat per part d' un gran número de personas que interpretan aquest procediment com una extraordinaria vivor que Deu los hi ha donat, y aquesta es l' hora qu' encara no han sapigut compendrer que obrant aixis se perjudican éills, perjudican als altres y portan lo seu poble á la completa ruina.

Continua lo senyor Durán fent historia, y diu, que la decadencia de la «Manchester Catalana», titulada aixis per propis y estranys, vá comensar anys enrera quan triomfaren á Madrid las doctrinas lliure-cambistas, y quedaren concertats los tractats de comers y molt especialment, lo *Modus-vivendi* ab Inglaterra. A causa d' aquella competencia extranjera los fabricants sabadellenchs tingueren necessitat d' augmentar lo número de la seva maquinaria y procurar-se sistemas mes avansats al objecte de conseguir aixis la economía y poguer competir.

Posat aixó en práctica quedaren sense trevallar los petits propietaris de telers mecánichs, y com á resultat de tot aixó, varen naixer aquests petits industrials sense elements per trevallar, y si be alguns eran bons productors desconeixian tots los secrets de la part comercial y administrativa de las casas que volen sostenirse. Com á resultat de tot aixó, immediatament moriren los articles clássichs, negre y blau, que eran lo recurs del antich fabricant y lo recurs de la classe trevalladora en los intermedis de temporada, y dich que moriren, per haverlos abaratit en extrém los petits industrials á consecuencia de las sevas apremiants necessitats.

Ab infinitat de datos comprobants demostrá lo senyor Durán que abandonats aquests articles per las casas grans y tots éills en mans del industrial petit ha mort lo consum de las casas que 'n produhian ab escala anant á parar á mans del petit productor.

Ab aquest trevall desordenat no progressaren los petits y sense la protecció de Banchs ó casas de crédito que los protegissen, comensaren á fer malas ventas per poguer atendre á las sevas obligacions, y com aquestas malas ventas paran sempre en mans de los saldistas, ne resulta la prostitució total de molts articles de gran consum.

Aquests continuats mals preus del un y l' altre los obligaren á escatimar lo preu de la má d' obra, comensant desde aquell moment, á ser la víctima d' aquest desgavell la nostra classe obrera, digna per cert, de millor sort.

Alguna casa gran obligada per las circumstancias ha comensat també á escatimar la má d' obra y sense aprofitarsen ni amos ni trevalladors, diu lo senyor Durán, llensém á mans forasteras lo fruyt de nostre treball. Quan tots serém pobres no 'ns ho estimarán y 'ns dirán tontos.

Com á resultat de tot aquest desgavell venim presenciant, per una part, la llastimosa caiguda de varís fabricants, y com á conseqüència immediata, funestas liquidacions de gèneros, subastas, etc., y d'aquesta desorganització y la poca seguretat de preus, molts comerciants han adoptat lo sistema de no donar notes en viatge, y quan venen éls á compres, solsament proveeixen una tercera part de lo que realment necessitan.

¿Pot censurar-se aquesta conducta dels comerciants? Realment que no. Nosaltres en 'l seu lloch fariam lo mateix.

Continuá dihent lo senyor Durán. ¿Podém permetrer, senyors, per altre part que la classe obrera de Sabadell vingui guanyant cada vegada menos, fins á l' extrém que alguns ja no poden ni mantindrer sas famílies? Nó, cent cops nó, y sempre nó.

Al arribar á aquesta part de la Conferencia lo senyor Durán estigué acertadíssim, de tal manera, que 'ls aplausos obtinguts en altres períodes se convertiren aquí en una espontánea ovació. Seguidament feu un detingut estudi de nostra classe obrera, ensalçant sas virtuts é ilustració y fent constar que en circumstancies anormals y críticas pera Sabadell, donaren nostres obrers gran exemple de cultura que cal tenir en compte. Digué que ell no canviaria l' obrer sabadellenc ab los que 's tinguessin per mes inteligents dels demés centres fabrils y pregunta á continuació. ¿Y á un obrer d' aquestas qualitats se li ha de escatimar lo jornal de dia en dia per falta de una inteligencia salvadora entre totas las classes industrials? ¿Podém permetrer que arribi á trobarse igualat al infelís treballador del camp de Castilla y altres desgraciadas comarcas, que guanyan una miseria pera sofrir de sol á sol las inclemencias del temps?

No, compatricis, no debem consentirho de cap de las maneres. Aconsellá seguidament als obrers que s' uneixin en apretat llas, tots á la una, y en cumpliment de sos drets y sos debers, fassin respectar las tarifas lógicas, aprobadas en pacte convingut entre las duas classes, però al mateix temps los recomaná que jamay de la vida pensessin en las *huelgas* que son la ruina de la classe obrera, la miseria del industrial y ab lo desgavell de tots portan indefectiblement la mort de la població que en mal hora las veu neixer. Recomaná també que prescindissin de tota mena de colors polítics qu' han sigut lo planter de totas las divisions hagudas y afegí «Aprofito aquesta ocasió en que m' escoltan totas las classes de Sabadell, pera assegurar que, aixís com tractantse d' assumptos polítics lo «Centre Catalá» sempre 'ls hi ha fet á tots una guerra encesa, tractantse del be de uns y altres que es lo be general de Sabadell, m' ofereixo á posarme no ja al costat sinó al devant vostre si aixís fos necessari y no dupto que aquest Centre obraria d' igual manera, que probas te donadas pera que no 's pugui duptar de sa ferma voluntat y de son entusiasme»

«Finalment, compatricis, considerant tot aquest desgavell de coses com una terrible malaltia que aniquila á nostra industria y m. taria per consumpció la importancia fabril de Sabadell, he estudiat los tres medis següents; que pera contrarrestar las esmentadas causas someto á vostre criteri:

1.<sup>er</sup> medi. Abandono cumplert del actual egoisme refinat dels sabadellencs. Ocuparse molt mes que no han fet fins avuy de tots aquells

assumptos locals y de transcendencia. Serietat en los acorts y tots á la una estudiar un fi práctic.

2.<sup>on</sup> medi. Pera evitar en endevant aqueix desconcert de preus en la mà d' obra, convé lo restabliment dels antichs *Gremis de Catalunya* en los quals, patrons y obrers, associats per estaments, pactavan sos drats y debers, y aixís evitarien aqueixas diferencias de preus en la mà d' obra y demés operacions respectivas.

3.<sup>or</sup> medi. Organissació d' una important casa comercial creada per accions al igual que un gran establiment de crèdit destinat a comprar als industrials los articles sobrants de temporada y encarregantse ell mateix de sa realissació. Aixís s' evitarien los saldos y mals preus, coronant d' aquest modo la cumplerta normalissació de las ventas causa principal de la terrible crísis de Sabadell.»

Llegits per lo conferenciant al auditori aquestos tres medis, passá immediatament lo Sr. Durán á detallarlos un per un.

Respecte al primer, opina que si be sembla á primera vista que aquest no es cap medi, seria no obstant lo remey mes efícas de tots, ja que desgraciadament la base dels nostres mals prové de la falta de unió y com que sens aquesta no hi ha res posible, d' aquí han nascút totas las calamitats que 'ns afligeixen.

Referintse al segon que interessa d' un modo molt directe á la classe obrera, los hi esplicá lo verdader objecte del restabliment dels antichs gremis de Catalunya. Los hi feu entendrer la diferencia qu' existeix de pactar unas bases ó tarifas de igual á igual, entre amos y trevalladors, á las imposicions y despotismes de uns y altres, tant si surten del capital com del treball. «A ultims del nostre sigle—diu lo conferenciant—se guanyan las batallas per medi del convenciment, per la força indestructible de la rahó, mes no per medi de las armas, puig com aquestas produheixen sanch nos portan á la memoria las guerras de conquista ab tots los seus horrors, y com que la perdua de sanch debilita á la societat, avuy que tant pòtents se necesitan totas las energías, lo capital y treball, fuigen aquestos procediments.»

En defensa del tercer medi digué que la casa de compras que ell proposava no era un nou flagell per lo petit industrial, ben al contrari, que aquesta casa podria comprar grans y petitas partidas de género provients de tots los fabricants, mitjantsant un prudencial descompte y atinent á que 'l género era per saldar, pero may comprat als incomprendibles preus ab que mans mercenarias escanyan als industrials petits y 'ls privan d' arrelarse y creixer.

Als cinch quarts d' hora de perorar, lo Sr. Durán terminá sa conferencia de la següent manera. «Tant de bó que l' acte d' avuy fós la primera pedra llessada pera desentorpir las energías dels sabadellenchs; tant de bó que novas ideas v'nguessin á coronar la obra; tant de bó que avuy comensés la regeneració de nostra industria. Si aixís no fos, ja no 'm quedaria dubte de que 'ls sabadellenchs han perdut la carta de navegar; confio donchs ab vostre patriotisme.»

Atronadors aplausos expontanis ressonaren privant per llarch espay de temps al president Sr. Capmany son parlament del final de la sessió.

Lo Sr. Capmany doná las gracias al conferenciant y als sabadellenchs tots á las associacions allí representadas, á la premsa periódica y espe-

cialment á la classe obrera la qui en massa havia concorregut, fent constar que la conferencia donada pel Sr. Durán era de son particular criteri per mes que 'l Centre Catalá veyá ab molt gust la seva iniciativa com veuria igualment la de tots los bons sabadellenchs, que s' interessessin pel pervindre del seu poble. A aquest fi, digué, nostre Centre está disposat are com sempre á fer tota classe de sacrificis.

Y s' aixecá la sessió en mitj dels aplausos de la concurrencia á dos quarts de onze de la nit.

## ESTUDI SOBRE 'L REGIONALISME

Ab aquest titul acaba de publicar lo llorejat escriptor y entussiasta catalanista don Norbert Font y Sagué una preciosa obreta, contenint una colecció d' articles publicats en lo Setmanari: La Veu de Catalunya durant l'any que acaba de trascorrer.

En aquesta obreta de profitosas ensenyansas regionalistas lo senyor Font y Sagué á mes de una gran munió de datos y arguments de sa propia cullita hi ha sapigut intercarlar ab bona trassa las opinions que sobre Regionalisme, han fet públicas los mes acreditats autors nacionals y extrangers, fentne un detingut estudi, ben analisat y deduhintne llógicas consecuencias.

La execiva modestia del autor al donar al publich son llibre lo fa mes simpátich encare y digne de tot elogi per lo que no duptem lo recomenarlo als que s' interessan pera 'l adveniment del Regionalisme y desitgan la regeneració politica y administrativa de nostra estimada Pátria catalana.

C

## NOVAS

Ab aquest número LO CATALANISTA entra al 9.<sup>o</sup> any de sa publicació y avuy com en lo dia de sa fundació promet continuar la activa campanya de redempció dels pobles oprimits, y si hi cab ab mes forsa y mes dalit continuará la obra empresa.

Vulla 'l Senyor que la llevar sembrada dongui fructifers fruyts y que 'ls esforços no resultin estérils, ans al contrari, que la redemptora onada del Regionalisme s' ajeganti cada dia mes fins á engolir los últims vestigis d' aquesta xorca politica de partit causa de tots los desastres, de totas las calamitats qu' afligexen á las desventuradas regions espanyolas.

Ab lo present número regalém als nostres abonats un exemplar del *Compendi de la Doctrina Catalanista*.

Ha vist la llum pública a la Corunya un almanach, redactat del tot en la hermosa llengua gallega.

En la junta general de socis celebrada pel «Centre Catalanista de Girona y sa Comarca» pera la renovació de carrecs de la Junta Directiva, aquesta queda constituïda en la forma següent:

President, Joaquim Botet y Sisó; Vice president, Emili Saguer y Olivet; Bibliotecari, Joseph Morató y Grau, Conservador, Joseph Durán y Serra; Vocals, Pere Ramió y Saura y Joaquim Franquesa y Barceló; Tresorer, Manel Nadal; Secretaris: Joan Vinyas y Comes y Régul Cumané y Pujolar.

«La Unión Gallega» periódich regionalista que s' publica a la Corunya agrahida al favor que li dispensa'l poble gallego prepara pera 'l any que hem comensat varias importants milloras, essent una d' ellas un número ilustrat ab grabats, vinyetas, y alegorias, impres sobre paper satinat.

En la primera plana se publicarán retratos y biografias de gallegos ilustres, que s' hajan distingit en las ciencias, en las armas, en las arts, lletras, industrias y comers; y en la darrera plana s' hi publicarán reproduccions dels monuments y paisatges mes notables de la regió gallega.

Los nombres de la «Unión Gallega ilustrada» se repartiran de regalo a tots sos subscriptors.

Celebrém las milloras del nostre company de Galicia.

Lo «Centre Excursionista de Catalunya» ha renovat, en junta general la meytat de sa Junta Directiva quedant constituïda com segueix:

President, don Francisco de S. Maspons y Labrós; vice-president, don Jascinto Torres y Reyató; tresorer, don Juli Vintró; vocals, don Cèssar A. Torres, don Carles de Bofarull, don Pere Pagés y Rueda, don Emili Canals, don Joan Cardona y don Miguel Sastre; secretari primer, don Joseph Galvany y Parladé y segon, don Dominge Palet y Barba.

En la Associació de Catolichs d' aquesta ciutat avuy tarde se representarà per varis joves aficionats de la mateixa Associació lo drama català en 2 actes, *La levita del avi*, y la pessa en un acte, *Sebas al cap*.

Están molt adelantadas las obras de reforma del Café de los Camps de Recreo d' aquesta ciutat.

En los sitis públichs d' aquesta ciutat s' ha plantat lo acostumat bando de la Alcaldia, referent al servey militar en 'l present any 1895.

Per telegrama rebut en lo Banch d' aquesta ciutat, se sab qu' ha arri-

vat felisment á Buenos Aires, soci gerent nova rahó social *Llonch y C<sup>a</sup>*, nostre benvolgut amich don Pere Llonch y Font.

Per estar molt ocupat en assumptos de negoci s'ha vist precisat á deixar lo carrech d' Administrador de nostre periodich nostre amich y company don Fermi Ribera, havent confiat dit cárrech desde primer d' any á nostre amich don Joseph Figueras y Saltor.

Nostre diputat á corts don Timoteo Bustillo ha remés ab motiu de la festa dels Reys; 200 pessetas al senyor Alcalde pera que sigan repartidas als pobres, 200 al Rector de la Parroquia de Sant Feliu per igual objecte, 150 al Rector de la Parroquia de la Concepció pera lo mateix, 150 á la Conferencia de Senyors de Sant Vicens Paul, 250 á Conferencia de Senyoras de Sant Vicens Paul, 100 á la Caritat Cristiana, 250 pera entregar en efectes á la Casa de Caritat y 700 pera los pobles del D. stricte Total 2000 pessetas.

Molt nos plau insertar una noticia com aquesta, que al mateix temps que serveix pera aliviar als necessitats, honra en gran manera á la persona que tan dignament emplea una part de sa fortuna.

Llegim en nostre apreciat colega corunyés *La Unión Gallega*, que ha tingut lo gust de rebre en sa redacció un nou company en la premsa titulat *As Burgas*, que veu la llum en Orense.

Fins aquí res de particular tindria per nosaltres; pero afegeix nostre company corunyés que 'l nou adalit de Galicia está escrit tot ell en la dol-sa llengua de sa terra, conté treballs en prosa y en vers, y en ells hi veu las reputadas firmas de sos ben volguts amichs don Heraclio P. Placer y don Francisco A. de Novoa, y com *La Unión* es regionalista, regionalistas son també los indicats escriptors.

Molt celebrém nosaltres que la idea de descentralisació, que tan ben acullida ha sigut en aquella regió germana, vagi prosperant á passos tan agegantats, puig no hi ha dupte que á mida que las regions espanyolas van despertant del somni en que estavan postradas, lo poder central se va debilitant y sa ruina es imminent.

*As Burgas*, ve á omplir un dels buyts que també se notavan en la regió gallega, lo de tenir una publicació escrita tota en aquella parla, com *La Unión Gallega* vingué á omplir lo de tenir los bons gallegos que aspiran á la redempció de sa patria, un orga en la premsa pera defensar sos bells ideals.

Retorném lo carinyós saludo que á la premsa tota dirigeix lo nou colega *As Burgas* y que tingui pocas ensopegadas en la difícil tasca periodística, además de que sigui duradera sa vida, es lo que li desitjém.

Ab motiu de las tristas circumstancies perque ha passat l' Art en la vila de Olot, s' retardat la publicació del número 3 del *Album Literari y Artístich de L' Olot* ó sia 'l corresponent a la Tardor. Ara s' está component aquest que 's publicarà junt ab lo número 4 ó sia 'l d' Hivern, en los quals se publicarà, a més del retrato d' en Joaquim Vayreda, degut al llapis d' en Miquel Blay, varis importants travalls, originals d' aquell artista, alguns d' ells completament desconeguts, com també reproducció d' alguns de sos cuadros més rënomenats.

També hi ha intenció de publicar lo retrato del que fou son mestre en Ramon Martí y Alsina.

La part literaria 's compodrá d' alguns dels travalls llegits en la sessió necrológica que tingué lloch en aquella vila y també d' un capítol de la novel·la que se li trobá escrita, qual títol es *Tres generacions*.

S' ha aixecat la suspensió de las garantias constitucionals en la provincia de Barcelona, decretada arran del crim del Teatro del Liceo. En sa consecuencia, han sigut posats en llibertat 21 subjectes detinguts en aquellans Presons nacionals desde 'l dia 7 de Novembre de 1893. Alguns d' ells s' han quedat á Barcelona, y 'ls demés han marxat á sos respectius pobles. Lo senyor Gobernador civil ha donat las instruccions necessarias als arcaldes, individuos de la Guardia civil y demés agents de la autoritat pera que vigilin als referits subjectes.

## A las senyoretas artistas

Tres mesos d' aprenentatge del art de decorar mes bonich y de mes utilitat, pera hermostrar las habitacions.

Lo professor **Mariano Burgués** tindrà 'l gust de ensenyar de modelar flors, plantas, reptils, insectes decoratius y demés objectes propis per decorar vasos, gerros, paletas, plats, etc.

Mediant preus especiales ensenyará de ferho ab pasta de fayance, comprometéntse á esmaltarlo y coureho, quedant l' objecte de propietat de la alumna una vegada acabat.

Pera fer regalos en dias specials no hi ha res mes bonich y propi que lo que un mateix se decora.

Dirigire á **MARIANO BURGUES**  
**CREHUETA, 92.**

# JOAN COMAS FAURA

Dipòsit de música de totas classes

## Pianos

Ventas, Lloguers, Cambis, Reparacions y Afinacions

Ventas á plassos á 2 duros setmanals

RAMBLA, 67.-SABADELL

ACABA DE PUBLICARSE

## UNA ORGA DE GATS

comedia humorística en dos actes de

JOAQUIM RIERA Y BERTRAN

PREU: 6 RALS.—Principals Llibrerías.—Demandas d'exemplars de dita obra y de las demás del autor á D. Puig y Alonso: Plassa Nova, 5.

### ANUNCI OFICIAL

ACADEMIA CATOLICA DE SABADELL

Lo dimars últim, 1.º dels corrents, tingué lloch en la Secretaria de la Academia al sorteig de Cuatre Títuls, del Empréstit del edifici, havent sortit premiats las Accions núm. 88, 64, 20 y 51

Sabadell 4 de Janer de 1895.

Lo Secretari,  
*Joseph Fonoll.*

Lo President,  
*Joaquim Desumvila.*